

Γιατί ο Χανίγια;

Χτες το Ισραήλ εξαπέλυσε επιθέσεις στη Βηρυτό και στο Ιράν. Η πρώτη τεκμηριώθηκε ως «ανταπόδοση» σε πρόσφατο χτύπημα σε χιμπούτζ στα Υψίπεδα του Γκολάμ, το οποίο το Ισραήλ απόδωσε στη Χεζμπολάχ. Η δεύτερη εώς στοχεύμενη επίθεση για την δολοφονία του πολιτικού ηγέτη της Χαμάς και πρωθυπουργού της Παλαιστινιακής Εθνικής Αρχής, Ισμαήλ Χανίγια.

Οι εξελίξεις αυτές είναι ικανές να ανάψουν ακόμη περισσότερο και σε ακόμη περισσότερες γωνιές τη φωτιά του πολέμου.

Ωστόσο, η Δύση αποφασίζει αλλή μία φορά να παρέχει ειδική υποστήριξη στο Ισραήλ, υιοθετώντας το κλασικό φιλελευθερό αφήγημα για τον Χανίγια και τη Χαμάς: φονταμενταλιστές μεσσιανιστές, αυταρχικοί, σεχταριστές.

Σε ένα πρόσφατο [κείμενο](#), από το οποίο δανείζομαι τα σημεία που ακολουθούν, ο Andreas Malm προσπαθεί να απαντήσει σε αυτές τις κατηγορίες.

«Όσον αφορά τη Χαμάς, θα μπορούσαμε και θα έπρεπε να κάνουμε μια εξίσου μακρά συζήτηση για το τι πραγματικά είναι αυτό το κίνημα, πώς αναπτύχθηκε, τι πρεσβεύει, πού πηγαίνει.

Αυτό θα ξεκινούσε με την εγκατάλειψη του φιλελεύθερου λόγου για τη Χαμάς, επειδή δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Είναι ένα ψυχικό φαινόμενο που τροφοδοτείται από φόβους και φαντασιώσεις για δαίμονες. (...)

Ο μεσσιανισμός δεν υπάρχει στη Χαμάς ή σε οποιοδήποτε άλλο τμήμα της παλαιστινιακής αντίστασης. Είναι ένα εργαλείο της ισραηλινής ακροδεξιάς, που ετοιμάζονται να σφάξουν τις κόκκινες δαμάλες, να χτίσουν τον ναό και να εγκαινιάσουν τη μεσσιανική εποχή και που ασκούν όλο και περισσότερη εξουσία πάνω στο σιωνιστικό σχέδιο, όπως ακόμη και οι *New York Times* αισθάνθηκαν πρόσφατα υποχρεωμένοι να καταγράψουν. Αλλά η Χαμάς δεν έχει καμία έννοια για οτιδήποτε μεσσιανικό.

Αντιθέτως, η καμπύλη της κατά τις τέσσερις σύντομες δεκαετίες της ύπαρξής της είναι, όπως μπορεί να πει οποιοσδήποτε άλλος έχει παρακολουθήσει το κίνημα, μια καμπύλη σταθερής εκκοσμίκευσης. Τα χαρακτηριστικά αυτής της διαδικασίας έχουν συσσωρευτεί επίμονα: η ρήξη με τον διαταραγμένο και ασυγχώρητο αντισημιτισμό του πρώτου καταστατικού τους, η απώλεια ενδιαφέροντος για τον διαχωρισμό των φύλων και την επιβολή της χιτζάμπ, το διαζύγιο από τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, η αλλαγή της εστίασης από την ευσέβεια στην πολιτική, η διαμόρφωση

αυτής της πολιτικής με λιγότερο ισλαμικούς και περισσότερο αυστηρά εθνικούς όρους.

Η σημερινή Χαμάς και το κίνημα στις αρχές του 1988 –για να μην αναφέρουμε τη Mujama al-Islamiya από την οποία ξεπήδησε– είναι δύο διαφορετικά είδη. Μπορεί κανείς να εξοικειωθεί με την πραγματικά υπάρχουσα Χαμάς παρακολουθώντας, όπως νομίζω ότι πρέπει να κάνουν όλοι, τις ομιλίες του Abu Obeida. Από τις 7 Οκτωβρίου, συνήθως ξεκινούν με τους ισλαμικούς χαιρετισμούς και ένα συμβολικό απόσπασμα από το Κοράνι –κάποια σούρα για το πώς οι αδύναμοι θα νικήσουν τελικά τους ισχυρούς ή για την ελευθερία που επιτέλους έρχεται– πριν περάσουν γρήγορα σε εκθέσεις για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η αντίσταση, τα επιτεύγματα, τις θυσίες, τα εγκλήματα της κατοχής, τις αρετές της αλληλεγγύης, τον δρόμο που ανοίγεται μπροστά μας. Μη φοβάστε! Είναι σπουδαία πράγματα, ακούστε τα. Τα μηνύματα είναι ελάχιστα θρησκευτικά, αλλά φορτωμένα με αντιαποικιακή, αντιφασιστική ρητορική.

Αλλά η εκκοσμίκευση είναι ίσως πιο αξιοσημείωτη στο επίπεδο του στρατιωτικού δόγματος. Μετά τη σφαγή στο τέμενος Ιμπραχίμι το 1994, οι πρώτες γενιές της αλ Κασάμ ανέπτυξαν την τακτική των επιχειρήσεων μαρτυρίου, γνωστές και ως βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας. Είχαν κεντρικό ρόλο στη δεύτερη ιντιφάντα και βασίστηκαν –μεταξύ πολλών άλλων πηγών– στη θρησκευτική έννοια του μαρτυρίου ως αυτοτελούς αξίας. Όμως κατά τη διάρκεια αυτού του πολέμου, δεν υπήρξε – αντίθετα με τις προσδοκίες ορισμένων– καμία αναφορά για επιχείρηση μαρτυρίου στη Γάζα: ούτε ένας βομβιστής αυτοκτονίας, ούτε κανένα άλλο είδος ενέργειας στην οποία ο μαχητής είχε ως στόχο να πεθάνει. Με τους στρατιώτες κατοχής να είναι διασκορπισμένοι σε νοσοκομεία, διαμερίσματα και σημεία ελέγχου, οι ευκαιρίες ήταν άφθονες. Όμως ο Muhammed Deif και οι άλλοι ηγέτες της Αλ Κασάμ έχουν εγκαταλείψει την παλιά τακτική. Ο κανόνας είναι οι μαχητές να βγαίνουν από τις σήραγγες και να τοποθετούν τις βόμβες τους κάτω από τα άρματα Merkava ή όποιον άλλο στόχο επιλέξουν και στη συνέχεια να τρέχουν και να κατεβαίνουν ξανά προς την ασφάλεια. Ο ανταρτοπόλεμος είναι κλασικού τύπου (αλλά με σύστημα τούνελ αντί για τροπικό δάσος), κοσμικής μορφής, συχνά εκλεπτυσμένος σε βαθμό τακτικής τελειότητας.

Τι γίνεται με τον αυταρχισμό; Η Χαμάς δεν είναι απόλυτο υπόδειγμα δημοκρατικής πρακτικής. Όμως, τα πράγματα είναι σχετικά. Αν υιοθετήσουμε τη μαρξιστική άποψη για την αστική δημοκρατία και την εκτιμήσουμε για τον χώρο που δίνει στην επαναστατική αριστερά να λειτουργήσει ελεύθερα, πρέπει να συμπεράνουμε ότι η Γάζα υπό την κυριαρχία της Χαμάς ήταν η πιο ολοκληρωμένη ενσάρκωση μιας τέτοιας δημοκρατίας οπουδήποτε μεταξύ Βηρυτού και Τύνιδας. Το PFLP και το DFLP μπορούσαν να οργανώνουν μαζικές συγκεντρώσεις και ασκήσεις εκπαίδευσης για αυτονομιστικές γυναικείες ταξιαρχίες και οποιεσδήποτε άλλες δραστηριότητες με μια ελευθερία που δεν υπήρχε πουθενά αλλού σε αυτή τη ζώνη. Η Χαμάς δεν δολοφόνησε τον Nizar Banat . Η Χαμάς δεν βασάνισε τον Basil al-Araj . Οι περιορισμοί που επέβαλε στον πληθυσμό ωχριούν μπροστά στην άγρια καταστολή κατά της διαφωνίας και του αγώνα στους θύλακες που ελέγχονται από την Παλαιστινιακή Αρχή, της οποίας ο μοναδικός λόγος ύπαρξης, φυσικά, είναι η συνεργασία με την κατοχή. Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύχθηκε η σημερινή κατάσταση: οι σχέσεις μεταξύ του μαρξιστικού και του ισλαμικού

μπλοκ της αντίστασης δεν ήταν ποτέ καλύτερες.

Όχι μόνο η Πλημμύρα της αλ Άκσα ξεκίνησε από ένα κοινό δωμάτιο επιχειρήσεων αλλά η ηγεσία της Χαμάς συμβουλευτήκε την ηγεσία του PFLP (λιγότερο την ηγεσία του DFPL) σε κάθε βήμα αυτής της επώδυνης διαδρομής, σχετικά με τα πάντα, από τις απαιτήσεις στις διαπραγματεύσεις μέχρι τις προσεγγίσεις σε εξωτερικούς παράγοντες. Αν υπήρξε βάνουσα αυταρχική απέναντι σε κάποιον όλα αυτά τα χρόνια, αυτό είναι το Ισλαμικό Κράτος. Η Γάζα ξεχώριζε για την πλήρη αδυναμία των σαλαφιστών τζιχαντιστών να αποκτήσουν πάτημα εκεί, γιατί όταν προσπαθούσαν, η Χαμάς τους διέλυε.

Και πάλι, αυτό δεν σημαίνει ότι η Γάζα υπό τη Χαμάς ήταν ένα είδος δημοκρατικού παραδείσου –πώς θα μπορούσε να είναι, υπό τις συνθήκες της πολιορκίας;- αλλά μια οργάνωση πιο επιρρεπής στον αυταρχισμό θα μπορούσε εύκολα να είχε δημιουργήσει μια πλήρη δεσποτική δυστοπία. Το αστυνομικό κράτος του Σίσι και το αστυνομικό μη-κράτος του Αμπάς είναι αρκετές αποδείξεις.

Αυτό μας φέρνει, τέλος, στην κατηγορία των σεχταριστικών χειρισμών. Ειλικρινά δεν ξέρω σε τι θα μπορούσε να αναφέρεται αυτό. Στο βαθμό που υπάρχουν σεχταριστικοί διχασμοί εντός του παλαιστινιακού λαού, θα ήταν μεταξύ της μουσουλμανικής πλειοψηφίας και της χριστιανικής μειονότητας — αλλά οι σχέσεις μεταξύ της Χαμάς και της χριστιανικής κοινότητας στη Γάζα ήταν άριστες, όπως αναγνώρισε πρόσφατα ακόμη και η [Haaretz](#) (αν και θα μπορούσε να ειπωθούν πολλά περισσότερα γι' αυτό). Όσον αφορά το μεγάλο χάσμα μεταξύ σουνιτών και σιιτών που τόσο ταλαιπώρησε τη Μέση Ανατολή τις τελευταίες δεκαετίες, η ομοφωνία είναι ότι η Πλημμύρα της αλ Άκσα έκανε περισσότερα για να το θεραπεύσει από οποιοδήποτε άλλο γεγονός στην πρόσφατη μνήμη - ιδιαίτερα στο Λίβανο, μια χώρα χρόνια ευάλωτη σε αυτό. (...)».

Ο Χανίγια αποτελούσε το κεντρικό πρόσωπό αυτού του μετασχηματισμού της Χαμάς: μεγάλωσε σε προσφυγικό καταυλισμό, πρωτοστάτησε σε Ιντιφάντα, αγωνίστηκε για την απελευθέρωση της Παλαιστίνης και τον μετασχηματισμό της Χαμάς.

Η δολοφονία του, πέρα από ένα διεθνές έγκλημα πολέμου, είναι και μια πολιτική δήλωση κλιμάκωσης από το Ισραήλ.

Η Παλαιστινιακή αντίσταση δεν μπορεί παρά να απαντήσει με προσήλωση στον σκοπό και επιμονή στα πολιτικά της επιτεύγματα:

muqawama wa thawra haya al-tahrir wa al-awda,

Ή,
από γενιά σε γενιά μέχρι την πλήρη απελευθέρωση.

ΣτΜ: Ο Nizar Khalil Muhammad Banat (Abu Kifah, 27 Αυγούστου 1978 - 24 Ιουνίου 2021) ήταν Παλαιστίνιος πολιτικός ακτιβιστής και υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υπήρξε ένας από τους πιο εξέχοντες ακτιβιστές που εναντιώθηκαν στην Παλαιστινιακή Εθνική Αρχή (ΠΑ), επικρίνοντας τις πολιτικές και τους αξιωματούχους της, τους οποίους χαρακτήρισε διεφθαρμένους. Ο Μπανάτ ήταν επικεφαλής της Λίστας Ελευθερίας και Αξιοπρέπειας. Χτυπήθηκε μέχρι θανάτου από μια διμοιρία των δυνάμεων ασφαλείας της ΠΑ, οι οποίες τον συνέλαβαν από το σπίτι του.

ΣτΜ: Ο Bassel al-Araj (1984-2017) ήταν Παλαιστίνιος ακτιβιστής, συγγραφέας και συγγραφέας. Γνωστός για τα γραπτά του σχετικά με την επανάσταση και τον αραβικό εθνικισμό, ο al-Araj σκοτώθηκε στις 6 Μαρτίου 2017 από μονάδα που ανήκε στην αστυνομική δύναμη Yamam του Ισραήλ, μετά από ανταλλαγή πυροβολισμών διάρκειας σχεδόν δύο ωρών που ξέσπασε καθώς επιχείρησαν να εισβάλουν στο σπίτι του. Είναι γνωστός ως "ο μορφωμένος μάρτυρας" μεταξύ ορισμένων Παλαιστίνιων ακτιβιστών.